

Falchs

32

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

GENER 2007, NÚMERO 32

Mas Pla de la Vila

Aquesta propietat ha estat tradicionalment una masoveria del mas Massana, però en els seus orígens era un mas independent. En el capbreu de 1303 hi figura el mas del Jaume deç Pla. Aquest pagès estava sotmès a unes determinades servituds envers el seu senyor natural, que s'especificaven en el capbreu. Per Pasqua havia de dur al castell un parell d'ous de gallina, pel maig un feix d'herba, al temps de la sega un feix de palla, i a l'hivern un feix de llenya. Cada quatre anys li tocava donar una bèstia jove, de 2 o 3 anys d'edat. No queda clar què s'entén per bèstia jove; tant podria ser una ovella o una cabra, com una vedella o un poltre. A més de les contribucions en espècie, el Jaume deç Pla, estava obligat, com la resta de pagesos del terme, al servei de jova i tragina, una prestació personal consistent en treballar una jornada a benefici del senyor feudal. El gener de 1345 l'amo del mas era Pere de Pla (en llatí, Plano), fill del difunt Guillem de Pla. El Pere va comprar blat per valor de 24 sous a un tal Bernat de Solà, d'Oristà. L'abril d'aquell mateix any, Pere de Pla i sa muller Ròmia van quedar a deure 24 sous, moneda d'or, a Berenguer de Montconill, un personatge molt ric de Manresa. Van comprometre's a tornar els diners a l'agost, el dia de sant Pere i de sant Feliu. Va avalar el préstec l'amo del mas veí de Torre Cabrera (ara Jaumeandreu).

El mas del Pla deuria quedar abandonat a causa de la pesta i les guerres, fins que a finals del segle XV va passar a poder del Massana. El 14 de gener de 1495, Joan Pla, fill de Joan Pla, habitant a la parròquia de Sant Salvador de l'Obach de Toló, bisbat d'Urgell, va vendre el mas a Vicenç Sala. El mas no valia gran cosa llavors, perquè el preu de la compra-venda va ser de només 15 lliures. Abans de vendre, el Joan Pla va haver d'indemnitzar a Miquel Pons, ferrer de Terrassa, i a Jaume Solernou, pagès de Súria, que conservaven alguns drets sobre la propietat. De llavors ençà, aquest mas ha estat una masoveria. El nom va evolucionar i va passar a dir-se Pla de la Vila. En unes afrontacions de les terres veïnes, enregistrades en una acta notarial del segle XIX, hi figura amb el nom de Pla de Vilamaria, però potser es tracta simplement d'un error de transcripció.

Hem recopilat un tracte interessant relatiu a les terres del Pla de la Vila. El document ha estat localitzat en una llibreteta sense enquadernar que es troba a la rectoria de Rajadell. El 22 de setembre de 1612 van arribar a un acord

Francesc Massana, l'amo del mas Massana, i Toni Gras, un pagès de Rajadell. El Massana va cedir al parcer les terres per cinc anys i quatre collites, a mitges. L'amo pagava la meitat de la llavor i es feia càrrec de pagar els homes i les bèsties del tragi. També li cedia una vinya ja plantada, amb la condició que l'havia de conrear bé i cavar cada any 50 canes de valls i colgar-hi sarments i brossa. En compensació per aquest treball, el Massana li pagaria a raó de 25 rals de plata cada any. Una part de la finca es podia dedicar a hort o a fer fangada, però amb les limitacions següents: «...e sí dit gra colira en ditas terras lo restoble, legums que colint ne dit gra mes de una quartera, se hagen de partir a la mitat, y que del ort tot quant se colira, sie tot de dit gra...»

Els testimonis del tracte van ser Jaume Grau de Fals i Pau Torra de Pinós.

Part antiga de la Masia

Després del Gra van passar molts més masovers per la casa del Pla de la Vila. No van deixar gairebé rastre. Se sap que el 1716 el masover es deia Joan Massana, i que tenia dos bous per llaurar, una somera i un porc. El 1841 el masover es deia Tomàs, i el 1879 s'hi estaven el Ramon Prat Capdevila i la seva dona Antònia Planas. El Ramon era del poble de Sisquer, del Solsonès, i l'Antònia de Fals, possiblement de cal Canyonol.

Després d'aquests, s'hi van instal·lar Valentí Casas Grau, un fill de cal Jaume Cases, i la seva muller Maria Pesarrodonà Matifoll, de cal Sabató de Fals. Tenien set fills; Salvador, Josep, Llúcia, Josefa, Joan, Maria i Ramon. Tots els nois treballaven més o menys a casa mentre eren solters,

però qui va ocupar el lloc de masover va ser Salvador Casas Pesarrodonà, el qual es va casar el 1896 amb Paula Casas Casas, de cal Cinto. El seu germà Joan va emparentar-se amb la Carme, una filla de cal Guinard. El 1923 va morir la Maria Pesarrodonà, als 80 anys, i el 1927 ho va fer el Valentí Casas, als 88 anys.

El Salvador Casas i la Paula van tenir l'Emília, el Lluís, el Salvador, el Joan, el Minguet i la Carmina. Cap el 1929, el Salvador va passar a cuidar-se de les moltores del Molí de Boixeda, on va fer una forta inversió per modernitzar la maquinària. Al Pla de la Vila s'hi van quedar els seus fills Lluís i Salvador, però la situació va durar poc i aviat van marxar a Sant Joan. Aleshores va arribar una nova família de masovers. Estava formada per Antoni Tàssias Duarri, de Fonollosa, Filomena Planas Sala, de Cardona, i els seus fills Joan i Elvira. També tenien una criada anomenada Josefa Solé Prats. Aquests masovers s'hi van estar entre els anys 1939 i 1947. A continuació van entrar Pere Calafell Corderroure i Neus Corderroure Suñé. El Pere era de cal Barrusca de la Molsosa i quan van arribar a Fals venien de la masoveria de l'Aguilella, de Pinós. Portaven tres fills, el Gabriel, la Loreto i la Concepció, i una germana soltera, la Dolores Corderroure. Quan va morir el vell Pere, el 1962, va quedar de masover el seu fill Gabriel.

El Gabriel estava casat amb Dolores Badia Planas, de Gargallà, i tenia tres fills, el Pere, el Joan i la Loreto. El 1967 es va produir un accident domèstic ben lamentable i la Lola Badia va morir. El 1969 el Gabriel va marxar amb la família cap a Sant Joan i la casa va quedar, de moment, buida. Mentrestant la propietat havia canviat de mans. Per solucionar els seus problemes econòmics, el Miquel Massana van vendre's una part important del seu patrimoni a Lluís Canet, un promotor immobiliari de Barcelona. La venda es va fer per etapes, primer la part de la costa, més tard la part de dalt el pla, amb el resultat que el Canet va convertir-se

en propietari de totes les terres de l'antic mas del Pla de la Vila. La primera compra-venda es va escripturar el 7 de maig de 1963. El 1967 el Canet va vendre 40 hectàrees de la finca a Joaquim Agut, l'amo del veí mas Serra. Va vendre-li la part que tenia la terra més bona, generalment plana i ocupada per sembrats i vinyes. Amb la resta de la propietat, costeruda i coberta d'un bosc esclarissat, el Canet va desenvolupar un projecte d'urbanització, que va adoptar el nom de Canet de Fals. Quan va marxar-ne el darrer masover, el promotor va fer algunes obres a la vella casa, que va ser rebatejada amb el nom de "la Masia", mentre al seu voltant proliferaven les casetes de nova construcció. A la Masia s'hi va instal·lar un restaurant, on també s'hi venien alguns queviures als paral·lelistes. La barra o taulell del bar estava feta d'un sol tauló, de la fusta d'un arbre exòtic que el Canet va aconseguir al port de Barcelona. El 1975 el creador de la urbanització va vendre la casa, i una mica de terra al voltant, a Martí Puig i Pepita Gras, naturals de Navarres i residents a Andorra. La seva filla Pilar Puig, juntament amb German Barceló Montornès, i el José, a la cuina, van potenciar el restaurant. Van ensorrar corts i coberts i van construir al seu lloc una cuina moderna, un gran menjador pels banquets i també una sala de ball. Els paletes que van fer les obres van ser els germans Argueta. German Barceló, conegut com "el masiaire", va col·laborar en la publicació "Falcsium" i és autor del mural que decora la biblioteca del Casal de Fals.

El desembre del 2000 la Pilar es va vendre la propietat a Joan Calafell Badia, fill dels antics masovers, i que precisament havia nascut a la casa. Joan Calafell viu a Ciudad de México, on dirigeix una important empresa editorial. Actualment s'ocupen del restaurant de la Masia del Pla de la Vila Joan Ferrer Calafell i la seva companya Claire. Joan Ferrer és fill de la Loreto, una germana del propietari.

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxíu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair, que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, sigui comunicada als redactors de Falchs.